

De letter 'ik'

Vertaling: Agnes Roozeveld-van de Ven

Een verhaal van Leonid Pantelejev

<<https://skazkibasni.com/bukva-ty>>

Ik ging ooit eens een klein meisje lezen en schrijven leren. Ze heette Irina, ze was vier jaar en vijf maanden oud, en het was een bijdehandje. Na pas een dag of tien hadden we samen ons hele alfabet doorgewerkt; zelfstandig 'vis', 'roos', 'ma-ma' en 'zus' schrijven lukte al en er was nog maar één mooie letter over om te leren: de letter 'j'.

En kijk, daar bij die laatste letter liepen we ineens vast.

Ik liet Irientje als alle keren daarvoor de letter zien, zodat ze die eens rustig kon bekijken, en zei:

- En dit, Irina, is de letter 'juh' van j-ij.

Irina keek me vol verbazing aan en zei:

- Ik?
- Waarom 'ik'? Hoezo 'ik'? Ik zei toch tegen je: dit is de letter 'juh'!
- De letter ik?

- Het is toch geen 'ik', maar 'juh'!

Dat verbaasde haar nog meer en ze zei:

- Maar ik zég 'ik'.

- Niet 'jij', maar de letter 'juh'.

- Niet ik, maar de letter ik?

Oh, Irientje toch! We hebben, denk ik, een beetje te hard gewerkt, schatje.

Hoe kun je anders niet snappen dat het niet over jou gaat, maar dat de letter zo heet: 'jee-uh'?

- Jawel, zegt ze, - waarom snap ik het niet? Ik snap het wél.
- Wat snap je?
- Ik ben het niet, maar de letter heet 'ik'.

Poeh! Wat moet je daar nou tegenin brengen? Zegt u me nou maar eens hoe ik haar aan het verstand kon krijgen dat juh geen jij is, en ik geen ik; dat zij het niet was, en dat 'juh' – gewoon maar een letter was.

- Weet je wat, zei ik uiteindelijk, - zeg nou maar eens over mij: je! Begrijp je? Voor jezelf. Hoe jij het voor jezelf zegt.

Ze leek het te begrijpen. En knikte. Daarna vroeg ze:

- Moet ik het nu zeggen?

- Ja, toe maar... Natuurlijk.
- Ik zag dat ze zweeg. Ze liet het hoofdje hangen. Prevelde dan iets.

Ik zei:

- Komt er nog wat van?

- Ik heb het gezegd.

- Maar dat kon ik toch niet horen.

- Je zei: je moet het voor jezelf zeggen. Toen heb ik het heel zachtjes opgezegd.

- Maar wat zei je dan?

Ze keek even in het rond en fluisterde me toen in het oor:

- Ik!...

Ik had het niet meer en sprong op, greep naar m'n hoofd en beende door de kamer. Van binnen ziedde ik als het water in een theeketeltje. En die arme kleine Irina zat daar maar, gebogen over het ABC-boek, vanuit haar ooghoeken naar mij te kijken en zielig te sniffen. Ze geneerde zich waarschijnlijk dat ze het zo slecht deed. Maar ik schaamde me ook omdat ik, een grote vent, zo'n kleintje niet eens zoiets simpels als de letter "j" goed kon leren lezen.

Uiteindelijk bedacht ik er toch iets op. Ik ging snel voor het meisje staan, wees naar mezelf en zei:

- Hier staat ...Wie?

En zij antwoordde:

- Hier sta jij.

- Zie je nou wel...Snap je? Juh--ij, dat is de letter 'juh'!

Zij antwoordde:

- Ik snap het...

Maar ik zag tegelijkertijd dat haar mondje trilde, met een opgetrokken neusje – ze ging nog net niet huilen.

- Wat is er dan, vroeg ik, snap je het wel?

- Ik begrijp het, zei ze, dat jij over jezelf praat.

- Goed zo! Knapperd! En dat is dus de letter 'juh'. Duidelijk?

- Duidelijk, beaamde ze, dat is de letter ik.

-

- Neeee, geen ik, maar je!

- Geen jij, maar ik.

- Geen je, maar de letter 'juh'.

- Geen ik, maar de letter 'ik'.

- Niet de letter 'ik', o hemelse goedheid, maar de letter 'juh'!

- Niet de letter "juh", o hemelse goedheid, maar de letter 'ik'!

Ik sprong weer op en ijsbeerde opnieuw door de kamer.

- Die letter bestaat niet! – riep ik uit. – Snap dat dan, suffie! Zo'n letter is er helemaal niet! Wel de letter 'jeee-uh'. Begrijp je? Juh! De letter 'juh'! Wil je me alsjeblieft nazeggen: juh! juh! juh!..
- Ik, ik, ik, - zei ze op, nauwelijks articulerend. Daarna legde ze haar hoofdje op tafel en begon te huilen. Zo luid en verdrietig, dat al mijn ergernis direct wegsmolt. Ik kreeg medelijden met haar.
- Mooi – zei ik. – We hebben samen toch wel wat geoefend. Neem je boeken en schriftjes maar mee, dan kun je lekker gaan spelen. Het is genoeg geweest voor vandaag.

Ze pakte zo goed en zo kwaad als het ging haar boeltje bij elkaar in haar tasje en struikelde zonder verder iets tegen me te zeggen nog een beetje nasnikkend de kamer uit.

En toen ik alleen was achtergebleven dacht ik: wat nu? Hoe zorgen we nou dat we niet bij die verdraaide letter j blijven hangen?

“Oké”, dacht ik. We vergeten het. Laat maar zitten. We beginnen de volgende les maar meteen met lezen. Misschien gaat dat beter.”

En de volgende dag, toen Irientje, vrolijk en met rode wangetjes van het spelen naar de les kwam, had ik het niet meer over gisteren, maar zette ik haar gewoon achter haar leerboek, sloeg de eerste de beste bladzijde op en zei:

- En mevrouw, leest u me nu maar eens wat voor!

Ze schoof, zoals altijd voor het lezen, eerst een beetje heen en weer op haar stoeltje, zuchtte eens, ging er goed voor zitten en las, met haar vinger en neusje bijna ín de bladzijde, na een mondbeweging, vloeiend en zonder adem te halen, hardop:

- dag ikip en ikanneke.

Ik was zo verbaasd, dat ik wel een meter omhoog vloog:

- Wát zeg je nou? Welke ikip? Wat voor ikanneke? Wat is dat nou weer voor een ikanneke?

Ik keek in het boek, en daar stond zwart op wit:

“Dag Jip en Jan-ne-ke.”

Vindt u het grappig? Ik zelf moest natuurlijk ook lachen! En daarna zei ik:

- J-an-ne-ke, Irientje! Janneke, en niet: ik-anneke!

Dat verbaasde haar en ze zei:

- Jan-ne-ke? Het is dus de letter 'juh'?

Ik wilde net gaan zeggen: “Natuurlijk, 'juh'! Maar toen bedacht ik me: *“Nee, m'n liefje! Ik ken je. Als ik nu 'juh' zeg, dan begint het hele liedje zeker weer van voren af aan? Nee, deze keer trappen we daar niet in.”*

En ik zei:

Ja, heel goed, dat is de letter 'ik'.

Natuurlijk is het helemaal niet zo goed om onwaarheden te vertellen. Dat is zelfs helemaal niet goed. Maar wat moest ik dan! Als ik 'juh' zou hebben gezegd, en niet 'ik', wie weet hoe het dan gelopen zou zijn.

Dan zou arme Irientje misschien wel haar hele leven zo hebben gepraat: in plaats van 'Janneke' ik-anneke, in plaats van 'jurk' ik-urk, in plaats van 'jaap' ik-aap en in plaats van 'Jip' ik-ip. Maar goddank is Irientje nu al groot, en spreekt ze alle letters juist uit, zoals het hoort, en schrijft ze me brieven zonder ook maar één foutje te maken.

<Einde vertaling 3>